

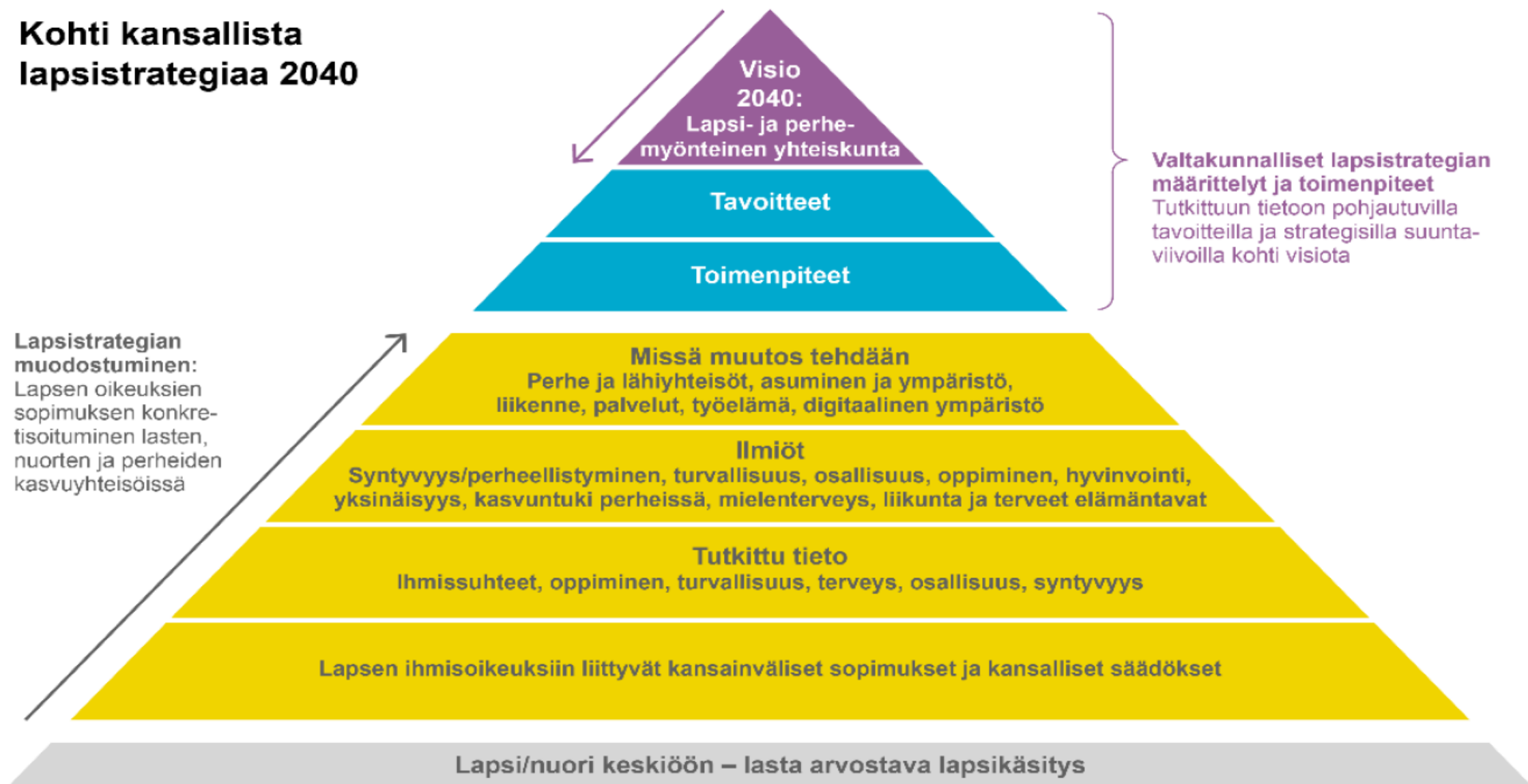
Lasten, nuorten ja lapsiperheiden palvelujen systeminen uudistaminen hyvinvoinnin lisääminen ja kustannusvaikuttavuuden tehostaminen

Markku Rimpelä
Strategiajohtaja
Hämeenlinnan kaupunki

Kansallinen lapsistrategia systemisen uudistamisen ajurina

Kuvassa on havainnollistettu Lapsen aika -raportin valmistelun lähtökohtia ja perusteita.

Kohti kansallista lapsistrategiaa 2040

Lapsiperheiden palvelujen uudistamissa tarvitaan yleistettävyyden ja paikallisuuden välistä vuorovaikutusta

- Yhtäältä tarvitaan yhteisiä ja yleistäviä tavoitemalleja laajoja palvelukokonaisuuksia kattavasta kokonaisarkkitehtuurista yksittäisiin palveluinnovaatioihin.
- Näitä kehitetään tehokkaimmin valtakunnallisesti ohjatuissa hankkeissa ja ohjelmissa asiantuntijayksiköiden ja palvelujen järjestäjien ja tuottajien yhteistyönä.
- Toisaalta on tuettava maakuntia, kuntia ja muita palvelujen tuottajia soveltamaan kustannusvaikuttaviksi osoittautuneita järjestelmä- ja palveluinnovaatioita omassa toimintaympäristössään.
- Erityisesti on panostettava soveltamisen ja toimeenpanon edellytyksiin, säännöksistä tiedon hallintaan ja johtamisrakenteista laadunhallintaan sekä toimintakulttuureja ja osaamista uudistavaan koulutukseen, työnohjaukseen ja lähijohtamiseen.

Ensimmäinen tehtävä on riittävän kansallisen konsensuksen ja sitoutumisen rakentaminen kansallisella lapsistrategialla. Tähän tarvitaan kaksi osin rinnakkaista ja peräkkäistä prosessia

-
- Parlamentaarissa yhteistyössä valmistellaan eduskunnalle esitys kansallisesta lapsistrategisesta tavoite- ja toimeenpano-ohjelmasta. Luonnoksen tulisi olla valmis keväällä 2020.
  - Kuntien ja mahdollisten maakuntien roolin selkiyttämiseksi ja myös niiden sitouttamiseksi kansallinen strategia jalkautetaan maakunnallisiksi ja kunnallisiksi strategioiksi ja strategian toimeenpano-ohjelmiksi.

Strategian eri tasoilla tulee olla yhteinen ymmärrys johtamisesta, tiedosta ja resursseista.

- Lasten ja lapsiperheiden hyvinvoinnin rinnalla toinen tärkeä kysymys on kuntien muuttuva rooli: Kun kuntien vastuu palvelujen järjestämisestä vähenee, tulee paikallisen ja alueellisen lapsipolitiikan johtaminen turvata yhteisillä strategisilla tavoitteilla ja toimeenpanolla

Yhteinen ymmärrys

Tuloksellisuusdialogi

- Johtamisesta

- Tiedosta

- Resursseista

- Lasten, nuorten ja lapsiperheiden palveluiden uusi malli perustuu yhteiseen asiakkuuteen

Viime kädessä ajankohtaisin haaste ei olekaan strategian valmisteleminen ja hyväksyminen, vaan miten strategia muuttuu toiminnaksi ja kun se muuttuu toiminnaksi, edetäänkö kohti yhteisesti kiteytettyä näkymää organisaation toivotusta tulevaisuudesta (Laihonen ym. 2017)!

Kulloinenkin hallitus toteuttaisi lapsistrategiaa toimeenpano-ohjelmalla, joka pohjautuu strategiassa esitettyihin pitkän aikavälin yli hallituskausien meneviin tavoitteisiin. Strategiset tavoitteet operationalisoidaan hallituskauden toimenpiteiksi, jotka resursoidaan valtion talouden kehyksissä.

Lapsen aika -tiekartta kohti kansallista lapsistrategiaa

- Tavoitteena on luoda hallituskaudet ylittävä, systeminen ja parlamentaarinen lapsistrategia vuoteen 2040
- Strategia käsittää laajasti lapsia, nuoria ja lapsiperheitä koskevia asioita ja valitaan kärjet
- Lähtökohtana on
  - lapsen oikeuksiin liittyvät kansainväliset sopimukset
  - YK:n lapsen oikeuksien sopimus
  - kansallinen lainsäädäntö
  - tutkittu tieto
  - kokemusasiantuntijuuden hyödyntäminen
- Hallitusneuvotteluissa sovitaan strategiaa toteuttavat toimenpiteet
- Strategiasta johdetaan alueelliset strategiat

Lapsistrategian valmistelun vaiheet

Ylivaalikautisen valmistelun systematisointi, hallituspolitiikan koordinointi ja toimeenpanon tehostaminen. Poliittikka ja resurssiprosessien parempi yhteensovitus, hallituksen yhteisen viestinnän vahvistaminen

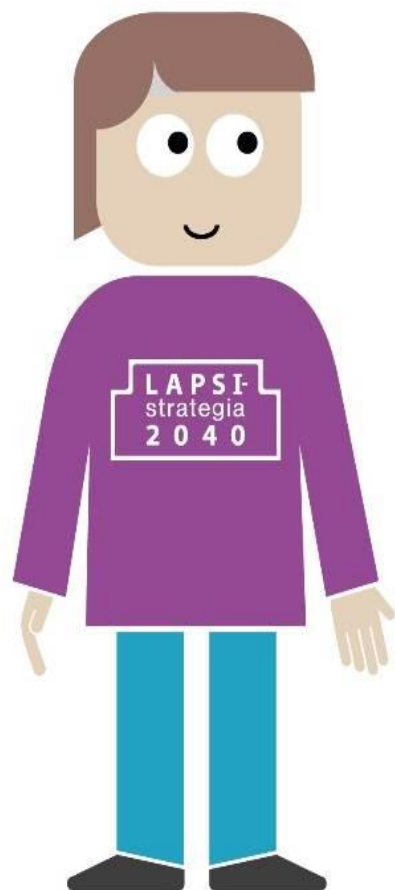
Tutkittu tieto ja kokemusasiantuntijatieto

Lapsen ihmisoikeuksiin liittyvät kansainväliset sopimukset ja kansalliset säädökset

Lapset, nuoret ja perheet keskiössä

Haaste Suomelle 2040:

Lapsi- ja perhemyönteinen yhteiskunta

lapsistrategia.fi

Tutkimuksesta nousseita hyvinvoinnin osa-alueita

Osallisuus

Oppiminen

Ihmis-suhteet

Turvallisuus

Terveys

Syntyvyys

Kokemus- ja asiantuntijatieto, kuulemisista saatu tieto

Lapsen ihmisoikeudet ja niihin liittyvät kansainväliset sopimukset ja kansalliset säädökset

Lapsen etu, lapsen mielipiteen huomioiminen, yhdenvertaisuus, lapsen hyvä elämä

Johtamisen keinot: kohti hyvinvoinnin ja oppimisen tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta

Lapsen oikeuksiin ja tietoon perustuva hallinto ja päätöksenteko

- lapsivaikutusten arviointi
- lapsibudjointi
- hyvinvointitieto ja palvelutieto
- lasten ja nuorten osallisuus
- verkostojohtaminen

Lapsi- ja perhelähtöinen toimintakulttuuri

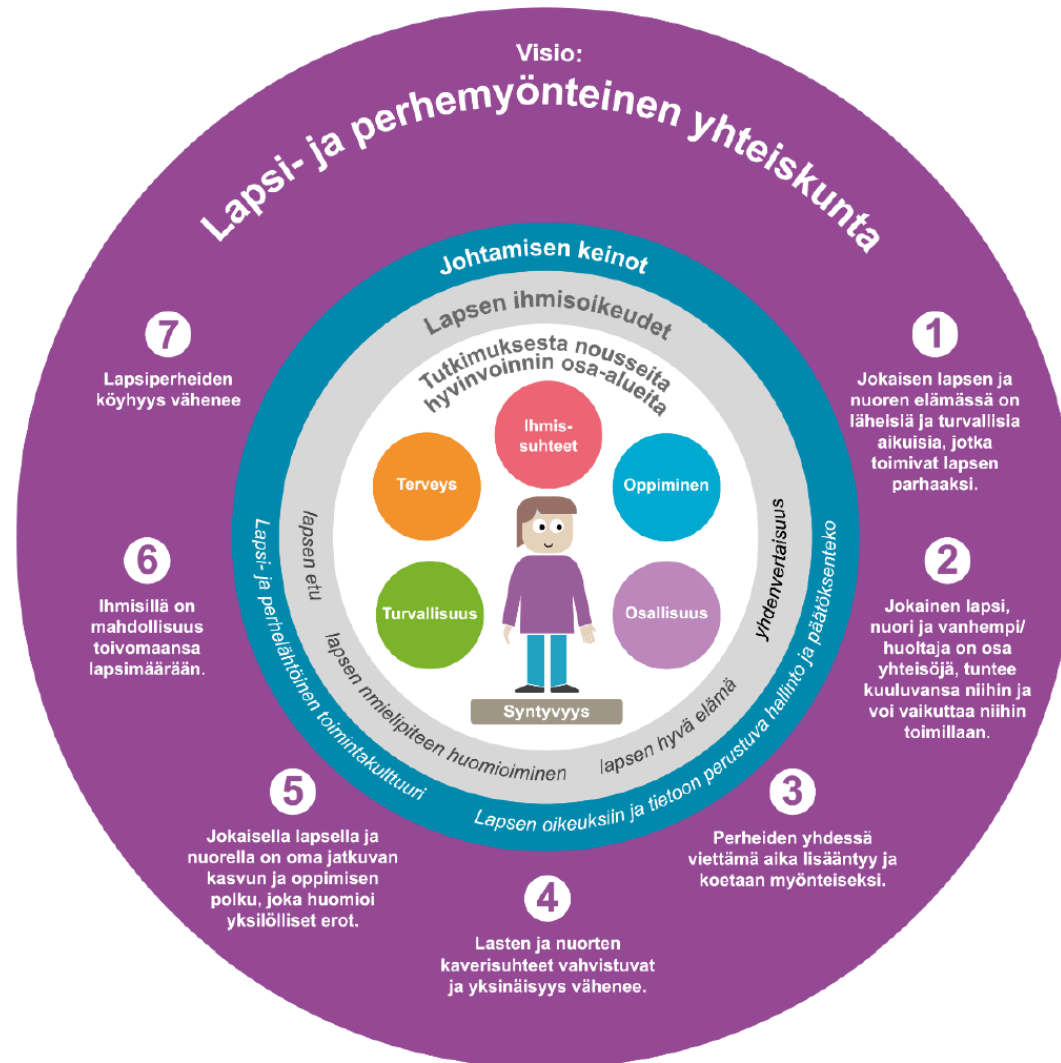
- yhteinen lapsikäsitys
- kehitysyhteisöjen merkitys
- palvelut ja tuet lasten, nuorten ja perheiden tarpeisiin
- perheen kokonaisyhyvinvointi
- kohtaamisen ja vuorovaikutuksen laatu

Visio:

Lapsi- ja perhemyönteinen yhteiskunta

- 1 Jokaisen lapsen ja nuoren elämässä on läheisiä ja turvallisia aikuisia, jotka toimivat lapsen parhaaksi
- 2 Jokainen lapsi, nuori ja vanhempi/huoltaja on osa yhteisöjä, tuntee kuuluvansa niihin ja voi vaikuttaa niihin toimillaan
- 3 Perheiden yhdessä viettämä aika lisääntyy ja koetaan myönteiseksi
- 4 Lasten ja nuorten kaverisuhteet vahvistuvat ja yksinäisyys vähenee
- 5 Jokaisella lapsella ja nuorella on oma jatkuvan kasvun ja oppimisen polku, joka huomioi yksilölliset erot
- 6 Ihmisillä on mahdollisuus toivomaansa lapsimäärään
- 7 Lapsiperheiden köyhyys vähenee

Lapsen aika –raportin vision tavoitteiden suhde hallitusohjelman toimenpiteisiin

Jokaisen lapsen elämässä on läheisiä ja turvallisia aikuisia, jotka toimivat lapsen parhaaksi

- Poikkihallinnollinen lapsistrategia YK:n lapsen oikeuksien sopimuksen pohjalta,
- Jatketaan lapsi- ja perhepalveluiden muutosohjelmaa,
- Perhevapaa uudistus (valtion rahoitusosuus),
- Lisätään turvakotipalveluiden saatavuutta kohti Istanbulin sopimuksen mukaista tasoa,
- Säädetään henkilöstömitoitusta lastensuojeluun. Vuonna 2022 mitoitusta nostetaan 35 asiakkaaseen per henkilö ja vuonna 2024 30.
- Turvataan erityistä tukea vaativien lasten moniammatilliset palvelut ja levitetään tiimimallia,
- Oppilas- ja opiskelijahuollon vahvistaminen perusopetuksessa ja toiselle asteella,
- Varhaiskasvatuksen osallistumisasteen nosto:
  - Subjektiivinen varhaiskasvatusoikeus
  - ryhmäkokojen pienentäminen
- Vahvistetaan parisuhdetyötä ja vanhemmuuden tukea,
- Helpotetaan perheiden kotipalvelun saamis- ja myöntöedellytyksiä,
- Levitetään perhekeskustoimintamallia ja kehitetään neuvoloiden roolia,
- Edistetään vuoroviikkoasumista koskevan selvityksen toimenpide-ehdotuksia,
- Päihteitä käyttävien äitien palvelut,
- Etsivä nuorisotyö,
- Valtakunnallinen digitaalinen järjestelmä helpottamaan yhteys- ja yksilöintitietojen siirtämistä etsivälle nuorisotyölle

Jokainen lapsi, nuori ja vanhempi / huoltaja on osa yhteisöjä tuntee kuuluvansa niihin ja voi vaikuttaa niihin toimillaan

- Poikkihallinnollinen lapsistrategia YK:n lapsen oikeuksien sopimuksen pohjalta,
- Jatketaan lapsi- ja perhepalveluiden muutosohjelmaa,
- Harrastusmahdollisuus kaikille koulupäivän yhteydessä – Suomen Islannin malli,
- Varhaiskasvatuksen osallistumisasteen nosto:
  - Subjekttiivinen varhaiskasvatusoikeus
  - ryhmäkokojen pienentäminen
- Pakolaiskiintiön korottaminen,
- Radikalisaation ehkäisy

Perheiden yhdessä viettämä aika lisääntyy ja koetaan myönteiseksi

- Poikkihallinnollinen lapsistrategia YK:n lapsen oikeuksien sopimuksen pohjalta,
- Jatketaan lapsi- ja perhepalveluiden muutosohjelmaa,
- Vahvistetaan parisuhdetyötä ja vanhemmuuden tukea,
- Helpotetaan perheiden kotipalvelun saamis- ja myöntöedellytyksiä,
- Edistetään vuoroviikkoasumista koskevan selvityksen toimenpide-ehdotuksia,
- Perhevapaa uudistus (valtion rahoitusosuus)

Lasten ja nuorten
kaverisuhteet vahvistuvat ja
yksinäisyys vähenee

- Poikkihallinnollinen lapsistrategia YK:n lapsen oikeuksien sopimuksen pohjalta,
- Jatketaan lapsi- ja perhepalveluiden muutosohjelmaa,
- Harrastusmahdollisuus kaikille koulupäivän yhteydessä – Suomen Islannin malli,
- Taiteen perusopetuksen kehittäminen,
- Lastenkulttuurin yleis- ja hankeavustukset,
- Perhevapaa uudistus (valtion rahoitusosuus),
- Varhaiskasvatuksen osallistumisasteen nosto:
  - Subjektiivinen varhaiskasvatusoikeus
  - ryhmäkokojen pienentäminen
- Poikkihallinnollinen liikkumisohjelma, liikuntapoliittinen koordinaatioelin, liikkuva koulu -ohjelman laajentaminen,
- Liikuntapaikkarakentaminen ja kansallinen virkistyskäyttöstrategia,
- Yleisten kirjastojen saavutettavuus, kirjastoautot, kokoelmien monimuotoisuus

Jokaisella lapsella ja nuorella on oma jatkuvan kasvun ja oppimisen polku, joka huomioi yksilölliset erot

- Poikkihallinnollinen lapsistrategia YK:n lapsen oikeuksien sopimuksen pohjalta,
- Jatketaan lapsi- ja perhepalveluiden muutosohjelmaa,
- Oppivelvollisuusiän pidennys 18-ikävuoteen ja maksuton toinen aste,
- Oppilas- ja opiskelijahuollon vahvistaminen perusopetuksessa ja toiselle asteella,
- Varhaiskasvatuksen osallistumisasteen nosto:
  - Subjektiivinen varhaiskasvatusoikeus
  - ryhmäkokojen pienentäminen
- Harrastusmahdollisuus kaikille koulupäivän yhteydessä – Suomen Islannin malli,
- Ammatillisen koulutuksen opettajat,
- Lukiokoulutuksen laatu- ja saavutettavuusohjelma,
- Peruskoulun laatu- ja tasa-arvo-ohjelma,
- Varhaiskasvatuksen laatu- ja tasa-arvo-ohjelma,
- Jatkuva oppiminen,
- Korkeakoulujen jatkuva oppiminen sekä yhteistyö- ja alustamallin luominen,
- Etsivä nuorisotyö,
- Valtakunnallinen digitaalinen järjestelmä helpottamaan yhteys- ja yksilöintitietojen siirtämistä etsivälle nuorisotyölle

Ihmisillä on mahdollisuus
toivomaansa lapsimäärään

- Poikkihallinnollinen lapsistrategia YK:n lapsen oikeuksien sopimuksen pohjalta,
- Jatketaan lapsi- ja perhepalveluiden muutosohjelmaa,
- Perhevapaa uudistus (valtion rahoitusosuus),
- Tasa-arvo- ja samapalkkaisuusohjelma,
- Huomioidaan päätöksenteossa perheiden ja elämäntilanteiden moninaisuus,
- Tuetaan tahottomasti lapsettomien perheellistymistoiveita eri keinoin,
- Edistetään vuoroviikkoasumista koskevan selvityksen toimenpide-ehdotuksia,
- Levitetään perhekeskustoimintamallia ja kehitetään neuvoloiden roolia,
- Maksuton ehkäisy alle 25-vuotiaille

Lapsiperheiden köyhyys
vähenee

- Poikkihallinnollinen lapsistrategia YK:n lapsen oikeuksien sopimuksen pohjalta,
- Jatketaan lapsi- ja perhepalveluiden muutosohjelmaa,
- TE-toimistojen resurssien lisäys (määräaikaishaastattelut) + nuorisotakuun edistäminen,
- Palkkatuen käyttöä lisätään (STM säilyy, TEM uusi),
- Tasa-arvo- ja samapalkkaisuusohjelma,
- Perusturva +20e, Lapsilisän yksinhuoltajakorotus +10e. Tahtotila: Lapsilisän yksinhuoltajakorotus siten, että lapsilisän korotuksesta hyötyvät myös toimeentulotukiperheet,
- 4. ja 5. lapsen lapsilisät +10e,
- Opintorahan huoltajakorotus +25e,
- Opintoraha indeksiin 2020 puolikkaana ja siitä normaalisti,
- Elatustuki +7e

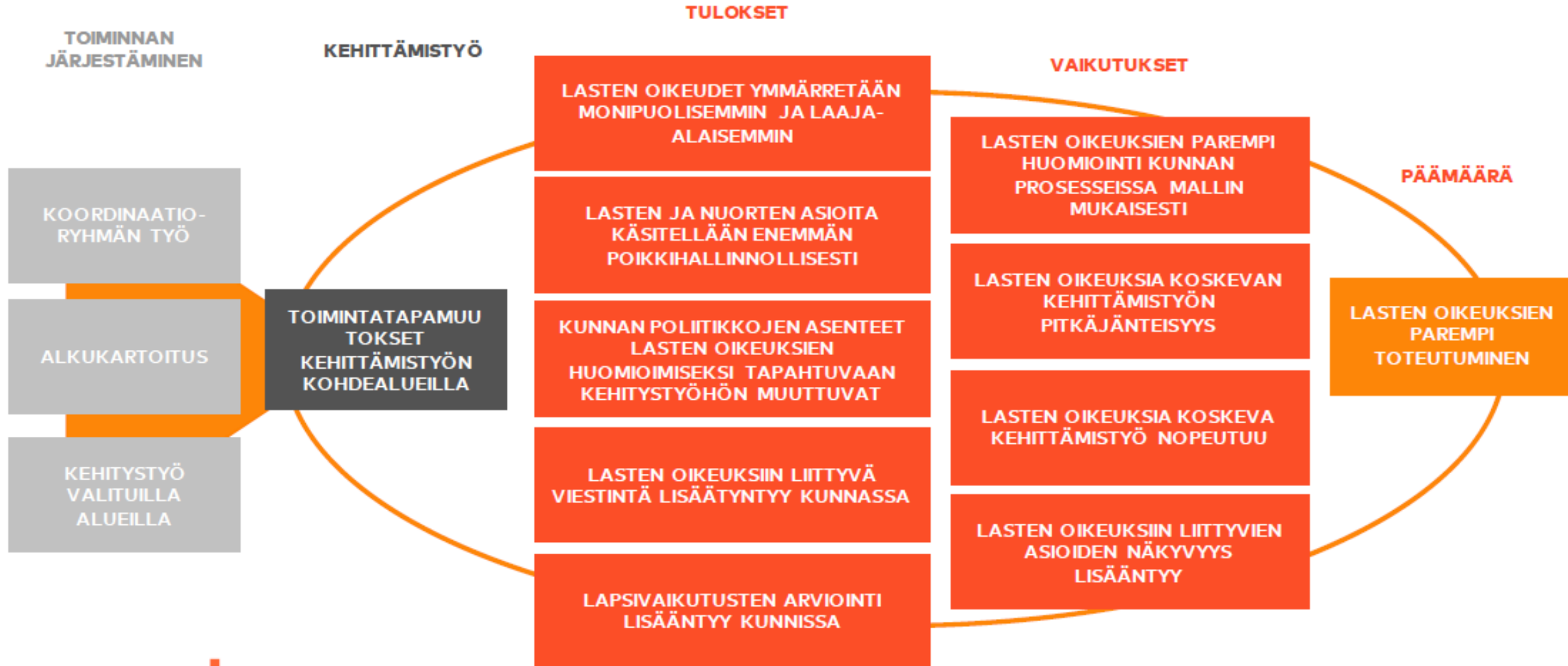

Lapsiystävällisen maakunnan visio

Lapsiystävällisessä maakunnassa...

- Lapsia kohdellaan tasa-arvoisesti maakunnan ja sen kuntien asukkaina. Heidät otetaan mukaan palveluiden suunnitteluun, arviointiin ja kehittämiseen. Jokaiselle lapselle turvataan yhdenvertaiset mahdollisuudet osallistua.
- Lapsi-, nuoriso- ja perhepolitiikan ohjenuorana on YK:n lapsen oikeuksien sopimus. Maakunnan päätöksenteossa hyödynnetään lasten ja nuorten tietämystä omasta arjestaan ja arvioidaan päätösten lapsivaikutuksia. Lapsen oikeus riittävään osuuteen yhteiskunnan voimavaroista näkyy maakunnan talousarviossa.
- Sekä lapsille että aikuisille tiedotetaan lapsen oikeuksista. Lapsia ja nuoria rohkaistaan toimimaan kansalaisyhteiskunnassa ja he kokevat olevansa lähiyhteisönsä arvokkaita jäseniä

Lapsiystävällinen kunta: Nykymallin tuloksia – Ulkopuolinen vaikuttavuusarviointi 2017

Uusi suunta

- Uudeksi suunnaksi esitetään luottamista kuntien ja maakuntien itsehallintoon.
- Erityislakeihin perustuvat strategiavelvoitteet puretaan.
- Valtakunnalliset strategiset linjaukset tehdään käynnistetyssä hallituskaudet ylittävässä lapsistrategiassa.
- Kuntien ja maakunnan yhteinen strategia luodaan pohjaksi tuloksellisuusindikaattoreihin perustuvalle tuloksellisuusdialogille

- Ratkaisevaa on, ymmärretäänkö ensinnäkin riittävän hyvin haasteen vaativuus ja sen edellyttämä laaja konsensus ja sitoutuminen uudistukseen.
- Toinen keskeinen kysymys on lapsiperheiden palvelujen uudistamisen arvottaminen suhteessa muihin käynnissä oleviin muutoksiin: **Saavatko lapsiperheiden palvelut sen aseman yhteiskunnan asialistalla, mikä niille kuuluu kansantalouden kestävyyyden ja hyvinvoinnin edistämisen kokonaisuudessa YK:n lapsen oikeuksien sopimuksen selkiyttämällä tavalla?**

Terveiset

- LAPE –työtä ei olla lopettamassa
- Kytetään sotekeskustyöhön, varhaiskasvatuksen ja perusopetuksen laatutyöhön ja oppimisen tasa-arvotyöhön.
- Perhekeskustyö jatkuu
- Parin viikon sisällä ratkeaa rahoitus ja etenemisen malli esitellään
- Lapsistrategiatyö käynnistetään ja kytetään lapen onnistumisiin

Lähteitä

- LAPE-loppuraportti

https://stm.fi/documents/1271139/13111556/Loppuraportti+LAPE_arviointi+8.3.2019_final.pdf/3efbd6b7-c22f-ef66-b412-4b3b521d9512/Loppuraportti+LAPE_arviointi+8.3.2019_final.pdf.pdf

- Säästöjä lapsiperheiden palveluremontilla

<https://kaks.fi/wp-content/uploads/2015/11/S%C3%A4st%C3%A4st%C3%B6j%C3%A4-lapsiperheiden-palveluremontilla.pdf>

- Edellisen liiteraportti

https://kaks.fi/wp-content/uploads/2015/11/LIITERAPORTTI_1.pdf

- Onko Strategioista tullut Tragedioita? Lapsiperheet ja lapset kuntien strategiatyössä

<https://sorsafoundation.fi/wp-content/uploads/2018/10/Onko-strategioista-tullut-tragedioita.pdf>